

WEB SİTELERİNİN GÜVENİLİRLİĞİ

Hakan LEBLEBİCİOĞLU

İnternet trafiğinde son yıllarda hızlı bir artış söz konusudur. Tahmini 450 milyon web sitesi internet ortamında yer almaktadır ve her dört saniyede yeni bir site sisteme katılmaktadır. Sonuçta yoğun bir bilgi ve internet trafiğinde artış oluşmaktadır. İnternet trafiğinin yoğunlaşmasında çok farklı hizmet ve ilgi alanlarına açık olması büyük etkindir. İnternet ortamında haberleşme, chat, alışveriş yapılabilmesi, eğitim, online oynanabilen oyunlar, bankacılık gibi hizmetlerin yer alması, spor, otomobil, pornografi, müzik gibi değişik ilgi alanlarına rahat ve hızlı ulaşılabilmesi interneti cazip kılmaktadır. Bu alanlardaki çok sayıda bilgi ve dökümana, sıklıkla ücretsiz olarak ulaşılabilir. Tıp alanında ise başta hekimler olmak üzere sağlık personeli ve hastalar hızla tıbbi bilgilere ulaşabilmektedir.

İnternetin yaygınlaşması ile ortaya çıkan önemli sorunlardan biri internet ortamında yer alan bilgilerin güvenilirliğidir. Web sayfalarının değerlendirilmesinde amaç, ötür, yapı, içerik, hız ve geçerlilik olarak beş başlıkta incelenebilir.

Amaç

Web sitesinin amacı belli olmalıdır. Amaca göre siteler bilgilendirme, eğlendirme, tartışma, tanıtım, kişisel, eğitim, haber verme ve iş yapma gibi sınıflandırılabilir. Sayfa ile ilgili değerlendirme yapılırken mutlaka bu özellikler göz önüne alınmalıdır.

Otür

Web sayfalarında sayfanın ötürü ve/veya sahibinin çalıştığı kurum, telefon, faks, e-mail gibi ulaşım adresleri yer almalıdır veya bu bilgilere ana sayfadan bir link ile ulaşılabilir. Ayrıca konu ile ilgili deneyimi, bulunduğu pozisyon, eğer eğitim ile ilgili bir sayfa ise eğiticilik deneyimine ait bilgilere de yer verilmelidir. Yazılar editöryal bir kurul tarafından değerlendiriliyor ise bu durum açık olarak belirtilmeli, yazı değerlendirme kurulunda yer alanların isimleri, ünvanları ve çalıştıkları kurumlar açıkça yazılmalıdır. Sayfada yeralan bilgi, resim, şekil vb materyalin kullanımının izne tabi olup olmadığı sayfada açıkça belirtilmelidir.

Sayfa yapısı ve içerik

Web sayfası içeriği yazı, grafik, tablo, video, ses, menüler, ikonlar, barlar ve linkleri içerir. Web sitesinin yapım tarihi, sayfaların güncelleme tarihi belirtilmiş olmalıdır. Sayfalar düzenli güncellenmelidir. Site içerisinde anahtar kelime ile arama yapılabilir olması yararlı bir özelliktir. Data ve linkler sitenin amacına uygun olmalı ve çalışmalıdır. Site içerisinde bir link ile bağlanılan sayfadan bir önceki sayfaya dönme imkanı vermelidir. Eğer siteyi sponsor eden bir kuruluş var ise açıkça yazılmalıdır. Site içeriği açık, tanımlayıcı ve organize olmalı, konular alt başlıklar halinde toparlanmalıdır. Yazılar dil bütünlüğü ve imla kuralları yönünden uygun olmalıdır. İnternet sayfalarının önemli bir özelliği yazılı kaynaklara göre daha görsel ve interaktif olabilmesidir. Bilgiler ön yargı yönünden araştırılmalı, sayfalar güncel ve mümkünse orjinal bilgi içermelidir. Bilgiler yanıltıcı veya çelişkili olmamalı, referans ile desteklenmelidir. Kullanılan grafik ve multimedya özellikleri fonksiyonel olmalıdır. Sayfaların hangi internet programları ile daha iyi görüntülenebileceği gerekirse belirtilmelidir, ayrıca böyle bir durumda kullanılması önerilen görüntüleme

programına ulaşım için gerekli linkler sayfada yer almalıdır. Eğer içerik bilgisayara kopyalanabilir formatta ise [örneğin portable document format (PDF)] nasıl bilgisayara kopyalanabileceği açıkça belirtilmeli ve belirtilen dosyayı açabilmek için gerekli programa ulaşmayı sağlayacak bir link olmalıdır. Sayfa içeriklerine ulaşmada kısıtlılık söz konusu ise açıkça belirtilmeli, ayrıca sayfaya kayıt olma, kayıt olma koşulları varsa ödeme şekli gibi konularda açıklayıcı bilgilere kolay ulaşılabilir. Kayıt sırasında kullanıcının gireceği bilgilerin gizliliği ve başkalarına bildirilmeyeceğine dair açıklamalar sayfada yer almalıdır.

Hız

Web sitesi genel arama motorları tarafından indekslenmiş olmalıdır. Özellikle resim, film gibi görsel malzeme ile desteklenmiş olan sayfaların görüntülenmesi zaman alıcı olabilir, sayfada sadece yazı seçeneğinin bulunması görüntülü materyal olmadan sadece yazılı kısımların görüntülenmesini sağlar ve internet erişimi yavaş olan kullanıcıların da o sayfaları izlemesini kolaylaştırır. Sayfanın yer aldığı internet servis sağlayıcısının da hızı önemlidir.

Geçerlilik

Web sayfalarına diğer sitelerden link verilmiş olması yazılı araştırmalara verilen referanslar gibi değerlidir. Sitenin ziyaretçi sayısı, referans olarak gösterilmiş olması siteye değer kazandırır.

KAYNAKLAR

- 1- <http://ils.unc.edu/inls/70-sp98/70-Home.S98.html>
- 2- <http://itechl.coe.uga.edu/Faculty/GWilkinson/webeval.html>
- 3- <http://lib.nmsu.edu/instruction/evalcrit.html>
- 4- <http://www.infotoday.com/il98/williams>
- 5- <http://www.library.cornell.edu/okuref/webcrit.html>
- 6- <http://www.online-pr.com/990601Mediainsider/index.htm>
- 7- Winker MA, Flanagan A, Chi-Lum B, White J, Andrews K, Kennett RL, DeAngelis CD, Musaccio RA: Guidelines for medical and health information sites on the internet: Principles governing AMA web sites, *JAMA* 283:1600 (2000).